

ko eskualdunen mundua hurbiltzen; Ur, berriz, unibertsitate-giroko gaztea da, nonahiko irakurketa literario ugariak nabarmentzen zaizkiona, hizkuntz erregistroa hautatzean EH osotik hartu eta EH osorako ari nahi duena, Lapurdiko kostaldeko gazteen biziera agertarazteaz batera.

Bidasoaz beheiti «Iparralde» etiketa zein erraz eta zein zabar erabiltzen dugun erakutsi behar lidake aniztasun horrek, baina, hala ere, jeneralizazio zabarrean segituko dut, bien baimenaz. Odolaren mintzoa, mintzoaren odola ari da bilakatzen han, hizkuntzaren galera odolustutze mingarri baten antzekoa baita. Halaz guztiz, bi belaunalditako bi idazle berri agertzea beti da berri pozgarria. Jean Louis Maitia adiskidea hil den urte honetan, Itxaro Borda emankorrek ez digu liburu berririk ekarri, baina bai Eperra ikastola berriaren eraikitzea. Maulen ere sortuko ahal dira berriak!

JUAN MARI MENDIZABAL

1996KO INKESTA SOZIOLINGUISTIKOA

Aurten kaleratu da 1996an Nafarroako Gobernuak, Euskal Kultur Erakundeak eta Jaurlaritzak elkarrekin egindako bigarren inkestaren emaitza (lehena 1991n egin zen). Kaleratu diren ondorioetan honako mezua zabaldu da: EAEen eta polikiago Nafarroan euskararen galerari aurre egiten ari zaio, eta Iparraldean galerak sendo jarraitzen du. Berreskurapena, batez ere gazteen bidez egiten ari da (gero eta gehiago eskolatik ateratakoak). Euskaldunon artean erabilera hazi egin da, batez ere lagunen artean eta eremu formal batzuetan.

Kaleratu diren datuek seguru asko Instituzioek daramaten Hizkuntz Politikaren balioa nabarmenarazi nahi dute. Euskararen gizarte mugimenduak ordea aspaldian salatzen dihardu berreuskalduntzea bideratzeko dagoen borondate politiko falta.

Inkestaren datuek beraiek ere azaltzen dute azpiko errealitate gordina:

- Zonalde euskaldunetan erdararen eragina gero eta handiagoa da, eta hizkuntz normalizazioan zonalde hauen funtzioa indartuko duen plangintzarik ez dago.

- Berreskurapena gazteen gain egiten ari da, eta helduen euskalduntzea indarra galtzen ari da. Planteamendu horren mugak etorkizunerako handiak izango dira, helduen eragina erabakigarria izango baita.

Hizkuntz Politikaren ebaluazioa nahi izanez gero bestelako neurgailuen beharra dago, eta batez ere Plangintza Orokor baten beharra, helburuak, neurriak, bitartekoak eta emaitzak zehazki aztertuko dituen.

Ezin esan gabe utzi bestalde, gure lurraldearen zati batzuetan oraindik ofizialtasunik ez dagoela, eta hori lehendabiziko traba dela edozein hizkuntza politika bideratzeko.

NAFARROAN EUSKARAK AGINTEAREN ZAPALKUNTZA JASATEN DU

Barañaingo Udalak langile batzuei ezarri hizkuntz eskakizunak Konstituzioaren kontrakotzat jotzea epaile batek, berri ere erakusten du herrialde horretan euskarak bizi duen indefentsio egoera. Ofizialtasunik gabe herrialde osoan, etengabeak dira trabak euskaraz ikasteko eskoletan, nahiz eta gizarte eskaera gero eta handiagoa izan. Administrazioan euskararen erabilera finkatzeko orain lau urte onartu gutxienezko plangintzak abian jarri gabe jarraitzen du, eta zonalde euskaldunetako 26 udalek UEMAK bideratu zuen eskaera babes-tu zuten, ahalik eta lasterren zonalde horietan seinaleak, administrazioko langileak eta inprimakiak euskaraz jar daitezten.

Nafarroan euskararen kontrako borondate politikoak agintzen du, eta biztanlegoaren % 10aren ahoezpainetan bizi den hizkuntza arrisku latzean dago. Nafarroako gizartean euskararen aldeko jarrera zabalagoak azaltzen dira, eta seguru as-

ko gizarte ekimenak lan handia dauka sentsibilitate hori bideratzen eta lehentasun politikoetan sartzen. Horren ondorioz ere, beharbada, Nafar Gobernuak Barañaingo kasuan parte hartzea erabaki zuen azkenean, hango legearen arabera herri horretan (zonalde mistoa) hizkuntz eskakizunak finkatzea legezkoa baita.

Euskaldun eta euskaltzale guztion ardura da euskarak lurralde guztietan ofizialtasuna eta hizkuntz eskubideen ezagutza izatea, hizkuntz politika amankomun eta bateratu bat eraman ahal izateko. Osterantzean batean irabaz daitekeena bestean galtzen joan gaitezke, eta gure hizkuntzaren egoeran galtzen jarraitzeak desagertzeko arriskua areagotzen du larriki.

EUSKAL ESKOLAREN AURREAN ESPAINIARTASUNAREN PRESIOA

Berreuskalduntzearen kontrako interes politikoak hezkuntza munduan ari zaizkigu azaltzen modurik argienean.

Irakasle erdaldunek arriskuan ikusten dute beren lanpostua hemengo hizkuntza ez ezagutzearen. Horretan oinarri hartuta sindikatu eta alderdi espainiarrek eskolan euskarak daraman hedapenari galga sartu nahi diote: urrutiegi joan omen da euskara, erdara arriskuan omen da. Eta presio politiko eta sindikalak bideratu dituzte EAEn Hezkuntza sailak bideratu dituen eskola mapa mugatuen aurka.

Eskolan gaurko egoerak argi erakusten du planifikazio falta izan dela, eta goi mailetan irakasle euskaldunen gabezia handia da. Egoera horri erantzuteko gainera euskararen aldeko borondate politikoa falta da: 16 urtera arte mugatu nahi dute hizkuntz plangintza eskolan, hortik aurrera «kalitatea eta autonomia» izenean espainiarren pean utziz. Euskarak berriro galtzaile ateratzeko arriskua dauka, baldin eta gizarte presioa bideratzen ez bada: bada gehiengo sindikala (ELA/LAB/STEE), ikastolen mugimendua eta gurasoen eskaera bizkor bat euskararentzat aurrerapausoak eskatzen dituenena. Eskoletan ere nabari da horren beharra: 240 ikastetxek erabaki du hizkuntz normalizazio planak bideratzea eskolan bere borondatez. Interes

politikoek ordea kontrara bultzatzen dute. Izango al da kementik egoerari aurre egiteko?

GUGGENHEIM: HERRIAREN KONTRAKO EZARPENA

Museo erraldoiak bere atek urriaren 18an zabaldu ditu. Iru-di kanpaina handiz zabaldu da. Irudia ez zikintzeko gainera, Barne sailak manifestazio oro debekatzeko asmoa azaldu zuen. *Euskal Herria 2000*-ren irudia ote dugu bada hau guztia? Ezin orduan irudi kezkarriagorik eskaini: Euskal Herriaren oinarrien etorkizuna neurri handian baldintzatu duen proiektu erraldoia indarraren bidez ezarria, berriz ere. EHko agintarien labela Guggenheimentzat, konta ezindako dirutzak badaramatza ere. Labelik ez, hil ala bizikoa dugun euskara eta euskal kulturarentzat: bertsolari, ikastola, Euskaltzaindia, AEK, euskal antzerkia, idazleak, zinegileak, aldizkariak, *Egunkaria*-rentzat... merkatu lege zorrotza.

Eraiki da. Alderdi politikoen onespina jaso du: nola ez? Horrelako proiektu erraldoi guztiek jasotzen dute. Baina herriaren iritzia? Kultu kezka adierazi zen modu oso zabalean, baina iraunkortasunik ez zuen izan euskal kulturaren defentsa bideratzeko. Gogoeta bat: euskararen aldeko gizarte ekimenare n ahuleziak erraztu du erraldoikeria iraingarri hori gure herriaren interesen kontra burutu izana.

EUSKALGINTZA SUSPERTZEN ARI OTE?

Euskararen Unibertsoa mugimenduak jardunaldiak burutu zituen martxoan, parte hartze handiarekin. Espektatiba handiak sortu dira honen inguruan, ekimenetan aberatsa baina era berean sakabanatua den euskalgintzan, euskararen gizarte mugimenduan.

Kultur eta Hizkuntz Politikaren inguruko kezka zehatz batzuetatik jaio zen mugimendua. Hala ere gogoeta orokorra eta egitasmoa eraikitzen hasi da. Jardunaldietan bertan hasi eta

udazken-negu honetan burutuko den sortze prozesuan edukiak eta egitasmoa finkatuko ditu. Asmo onak eraginkortu behar.

Euskararen Gizarte Erakundeen Kontseilua negurako sortuko da seguru asko. Eta gure gizartean eragin sozial eta politikoa lortzen saiatuko da euskararen alde. Era berean proiektuak gauzatzen saiatuko da, eta horien artean Euskararen Normalizaziorako Plangintza Orokorra. Helburu ederra eta handia era berean. Gizarte inplikazioa, formakuntza, bitartekoen beharra eskatuko duen prozesua. Aurrerapausoa ekarriko duena: gaur herritik herrira modu sakabanatuan ematen diren hainbat jarduera normalizataileei zabalpena eman, nazio ikuspegia ezarri eta horien inguruan indarrak batu. Euskararen beharrak behingoz agerian jarri. Herriz herriko jarduerari marko orokorra eskaini. Aurrerapausoak identifikatu eta ahal den neurrian, gizarte inplikazioa landuz, gauzatzen saiatu.

Euskararen Gizarte Erakundeen Kontseiluak eragin soziala bideratzeko aukerak izango ditu: barne eraginkortasuna lortzea izango da garrantzitsua. Gaurko egoera geldo samarrean euskararen aldeko eragileen beharra handia da. Izan dadila aurrerapausoa horretan ere.

EUSKAL HERRIAN EUSKARAZ

Administrazioan euskaldunon hizkuntz eskubideak, legez aitortuak izanik ere, errealitatean zertan diren garbi asko azalarazi dute EHEren kanpainen.

Azkena, Zuzentza esparruan kokatu du, bertan abokatu euskaldun gazteek zabaldutako ildoari jarraiki: epaiketa prozesuak euskaraz izateko eskubidea aldarrikatzeak, eta modu sendoan aldarrikatzeak, hautsak harrotu ditu aspaldiko partez.

Administrazioaren atala izanik, Zuzentzak Estatuaren mende jarraitzen du neurri handi batean. Euskararen erabilera bideratu beharrekoa izan arren, inolako plangintzarik ez da

martxan jarri orain arte. Gainera epaileen munduarekin egiten dugu topo: hirugarren boterea.

Erantzuna berriz ere indarraren eskutik dator: emandako sententziek epaileak euskaldunak izateko/euskalduntzeko inolako beharkizunik ez dute ikusten, horren kontra desobediencia jarduerak burutzen dituztenei zigorra ezarriko zaie. Isunez eta kartzelaz zigortutako euskaltzaleak jadanik gure artean izango dira. Ahalegin hori ezerezean gelditu ez dadin, esparru horretan lehenbailehen normalizazio plangintza bideratzea aldarrikatu behar dugu euskaltzale guztiok, euskararen aldeko neurriak hartzen joan daitezten esparru horretan ere. Gizarte eskaera eta presioaren beharra agerian dago aspaldian. Garrantzitsua da aukerak zabaltzea euskaltzaleei eta gizarte eragileei ekimen hauek babesteko ekimen desberdinen bidez.

LAURA MINTEGI

URTERIK ONENA EZ, EZTA TXARRENA ERE

Jakingileek eskaini didaten aukera eskertu ondoren (unean egindako kritikak mindu ez dituelako seinale, eskerrak), aurtengo urtean kulturaren munduan izandako zenbait gai aukeratuta balantze modukoa egiteari ekingo diot, bi ohartxo egindakoan: bata, ezohikoa bada ere, kirolak lekua izango du kronika honetan; bia, ez naiz EHUz mintzatuko, aurreko urteetan esandakoa hitzez hitz errepika nezakeelako.

DURANGOKO KARPA, ONURAGARRI

Durangoko Liburu eta Disko Azoka ez da urtean behingo bilgune soila, ezta merkataritzarako aukera paregabea. Durango, honela, beste hitzik gabe ere, balantze honetan aztertu nahi dugun kulturaren erakusleho historikoa da. Berpizkunde kulturalaren garai gogorrean jaioa, azken hogeita hamar urte